

Verður tað skarpsker- ingur ímillum fiskimannaflokkin — skiparaflokkin og reiðararnar?

Í radio frættist og aðrástæði gekk fregn um, at tað innanfyri fiskivinnuna dró móti verkfalli (streiku) ella verkbandi (lock-out). Og nú frættist, at samráð-ingarnar ímillum partarnar eru slitnar. Reiðararnir hava sagt teirra hilt seinasta stóra orð: **vit geva ikki eftir, skipini megu heldur verða liggjandi.**

Hetta eru alværlig orð, hættslig orð til Fóroya fólk: **Skipini skulu liggja!** Hesi boð nerva ikki einans okkara neyðar sjómenn, ið við harrabóð sum í smáttu harnast yvir, í teir tjena so lítið: neyðar 3—4—5—6—7—800, upp í 1000 kr. Hvussu kunnu teir klára tað, hvussu kunnu teir fáa endarnar at rokka saman? Hvítur eru hesar fáu hundrad krónur til húsið, konuna og barnaflokkin? Verður spurt. Hesi boð raka hesar menn hart, ógvuliga hart — 300—1000 kr. eru frægari enn at sita heima við ongum. Men „lockout-boðini“ raka ikki einans fiskimannin. **Tei raka hvønn einasta Fóroying í Fóroyum.** Fiskivinnan er livsnervan í øllum her á landi. Stedgar hon, er neyðin og deyðin í durinum. Góð fiskivinna her keypievnr við sær og harvið góðar prísir fyri landbúnaðarproduktirnar. Eingin ella so gott sum eingin fiskivinna, eingi keypievnr, og handilin stæddur. Menn sleppa ikki av við sínar vörur. Alt lemjast, landbrúkið sum annað. **Skipini skulu liggja!** eru eini ólukkuð: boð um miss- og vanlukku. Hetta skilja øll, hvørt mannsbarn dugir at fata hetta. Og tí spyrja øll: hvat er á vásti? Hvussu her tað til, at reiðararnir senda hesi svortu boð út um landið? Hvarji eru teirra krøv ella hvørji krøv verða sett til teirra, ið teir ikki kunna ella vilja eftirlitka?

Vit hitta formann Fóroya fiskimannafelags og bóðu hann greiða okkum frá krøvum fiskimannafelagsins. Harra Siursjöld var okkum heimasamur. Hann nevnr okkum 11 punktir:

1) 1 lastamann umborð í hverjum skipi.

Tað reður um at hava fiskin einsháttadan og so góðan sum gjørligt. Hetta halda fiskimennur ikki álitið kunna fáast undir teim núverandi viðurskiftum, tá ið skifti gongur á. Fiskimaðurin vil í verða við til at galda út-reiðslurnar við einum tilfukum manni, ið hettir fiskimenninum og er ein tryggjan fyri verun-ligari fyrsta klassa hægðingund av fiskinum, ið so stalt kann ataka besta prís.

2) Kontanta lönrandan. Tað fiskimannaparturin verður seldur í útlandinum (Íslandi) skal peningurin sendast heim til F. P.s skrivstovu.

Er hetta ikki eitt fyri fiskimannin sum fyri arbeidarin livsmál? Eingin kann siga nei. Tað er so mikið meir: eitt livsmál fyri kommunurnar, logting og land. Tá ið ikki oyra sgest ímillum manna, sigur tað segt sjálvt, at lítið og einki verður góldið rættstundis í teir al-mennu kassar. Og hvussu nógv ov dyrt má fiskimaðurin ikki „skriva“ sínar vörur, tí hann ikki kann keypa kontant? Hetta

vita øll! Øll sum vilja hugsa og vita.

At peningurin fyri fiskin hjá fiskarunum verður sendur bein-leiðis til F. P., tá ið fiskurin verður seldur í Íslandi ella aðra-staðni, skuldi verið ein sjálv-fylgja, so mikið meir sum at fiskimaðurin hevur tapt nóg so nógv við at hetta ikki hevur verið gjørt.

3) Rætt til at landa mannskapsins frábyttu part hagar, ið fiskimað- urin hevur selt hann her á landi.

Fiskimaðurin fær ov lítið fyri fisk sín, ljóðar allastaðni. Tað skuldi tí verið rimiligt, at tað varð skipað so, at hann kundi selt hagar, hann fekk mesta prísinn. Men sum stalt er, kann hann ikki tað. Hann eigir eingin uppleggjarpláss í teim ymsu havnum, og skipið fær hann ikki at sigla til keyparans við fiskinum. Suðuroyar fiskimenn-ir hava t. d. í ár tapt í tús-undatali av hesum skili. Fiska-prísurin var nógv betur norðan fyri. Men teir máttu selja á tí pláss, sum skipið hoyrdi heima. **So framt og stalt sum fiskimenn-ir ikki hava ráð at missa eitt oyra, má hetta vera eitt rættvíst krav.**

4) Ein ungan Fóroying umborð í hvørt skip at læra.

Til hetta kravið skuldi einki verið at sagt. Tað er jú tað unga titikmandi líðið, ið skal taka við, og reður um at hava tað so væl vænt og búgvíð sum gjørligt, tá ið litast skal á tað.

5) Reiðarin skal heinta og heimflyta fólkio.

Hetta hevur okkum kunnugt vanliga verið gjørt. At fáa henda „praksis“ í sáttmálan skuldi ikki mott meinboðum.

6) Reiðarin skal ikki kunna noyða mannskapið at lossa fyri einki.

Ein maður er lon' sine ver-igur. Lossingin skuldi verið fiskiskapinum óviðkomandi. Hygg og kanna eftir, hvussu vorðið er t. d. í Englandi. Tá ið skipið er lagt at bryggjuni, er mannskapið frítt frá allari veiðuni, inn- og uppskiping við-víkjandi. Hin fóroyski fiskimað-urin skuldi kunna kraft somu somdir, sum enskir fiskimenn fáa. Teirra liv og baks umborð er sanniliga ikki minni stravið enn livið og baksid hjá tí enska fiskimanninum.

7) 14 daga frítið aftaná Suður- landsturin, um meirlutin ynskir.

Kann nakað liv hugsað harð-baðnari og stravnari enn sjó-mannsins á Suðurlandinum? Er tað órimiligt kraft at krevja 14 daga hvíld aftaná tilfikt baks, slit og vøku? Hvar kann vera av aðrari áskoðan, enn at fiski-maðurin her krevur annað enn tað, ið er neyðturviligt fyri heilsu og arbeiðskraft?

8) Motorpassarin skal fáa hyru, so leingi sum hann arbeidir við motorinum.

Fáur vil arbeida fyri onga lon. At motorpassararnir ikki vilja tað heldur, duga øll at skilja. Hetta kravið skuldi tí verið ein sjálvfylgja at framt.

9) 2 bestumenn umborð, lönar soleiðis: 1. bestumaðurin 1 1/2 o/o, 2. bestumaðurin 1 o/o.

Her er talan um eina meir-

útreiðslu fyri reiðararnar uppá 1/2 o/o. Hetta mátti ikki lagt flotan, serliga tá ið menn meina, at tveir bestumenn eru ein eyka tryggjan fyri skip og mannskap.

10) Skiparin má ikki taka nakað ungumenn umborð fyri halvan part.

Hetta viðkemur reiðarunum ikki, og kunnu teir tí heldur ikki vera ímóti hesum.

11) Útreiðslan við eini „ekspedi- sjón“ til Eysturgrenland skal gald- ast við 1/4 o/o av allari veiðuni.

Hetta mátti báðir partar kunna einst um ella komið til sættis um annað uppskot. Vit kunnu í allari veiðini ikki hugsa eina ósemju um hetta mál, sum leggur skipini við ylatogið í vár. Heldur má ekspedisjónin til Eysturgrenland verða av ongum.

Vit kunna ikki hugsa okkum, at reiðararnir hava sagt hitt síðsta orðið. Tað kann ikki bera til, at frammanfyri nevndu krøv kunna reka reiðararnar á búsgang. Okkum kemst mong punkti-ir vera beinleiðis til reiðarans vinning, og vit duga ikki at finna nakað, ið her avgerandi stóra útreiðslu við sær fyri reiðararnar.

Sum nevnt talast alla staðni um at bota um korini hjá fiski-menninum. Okkum rennur í hesum sambandi í huga, hvussu ein reiðari á einum politiskum fundi í Vági stóð og harnaðist, ja næstan táraði yvir fiskimannin og helt, at hansara kor mátti botast. Vit fáa okkum ikki til at hugsa, at hetta vóru kruk-dillutúr. Men tá ið hjarta og sinnalagið er so eyml, hví so harður ímóti hesum beskedum krøvum fiskimannar? Her er bert talan um ein lítlan bala, at gera korini eitt lítið sindur frægari. Heilt góð — ið er endamálið — er lítil vón um at fáa tey undir núverandi fiskivinnu-líkindum. Men lítill er tann batin, ið botur. Og at veita fiskimanninum tann bala, ið viðurskiftini og evnini lova, átti einki kjak at verið um. Og okkum kemst fyri — vit duga ikki at siggja aðrvisi — at tann bati, ið fiskimaðurin krevur, lova bæði evnr og viðurskiftir, um hjartalagði vil til staðar.

So stalt trúgva vit tí ikki, fyrr enn tað er hent, at skipini, vegna fiskimannna krøvum, koma at liggja við ylatogið.

Javnaðarmenn.

II.

Hvat vilja javnaðarmenn spurdi „Arbeidsmaður“ í „Fóroya-tíðindi“.

Vit javnaðarmenn kundu spurt: Hvat vilja sjálvstýrsmenn? ella hvat vilja sambandsmenn? Seti eg slíkar spurningar fram, so veit eg, at „Arbeidsmaður“ krypur sær í ein krók og eingin finnur hann aftur. Eg skal tí ikki spyrja enn, heldur vil eg halda áfram við at greiða frá, hvat vit javnaðarmenn vilja.

Eg nevndi nokur „punkti“ har ímillum invaliderentlógina. „Denne Lov gælder ikke for Færoerne“; tí at afturhaldsmenn hava ræðið í landinum. Eitt av okkara málum er at arbeida fyri at henda landsgagnliga lógin kemur at galda fyri Fóroyar.

At fiskimenn og arbeiðsmenn vilja fáa sín pening — lon fyri teirra strev — er einki at und-rasta yvir. Men hvat gjørdur aftur-haldsmenn við lógina um kon-tanta lönrandan? Teir royndu at forða henni so leingi, teir kundu. Og hvat er fylgjan av tí? Spyr teir menn, sum nú fáa 15 o/o av tí peningi, sum teir láva vágað lívið fyri. Spyr teir um teir eru glaðir fyri at missa 85 o/o. Eru tygum ein arbeiðsmaður og ikki bert ein ið kallar seg „Arbeids-maður“, so máttu tygum skam-mast yvir at spyrja, hvat ið vit javnaðarmenn vilja útrætta her á landi. Svárið er so beint fram javnaðarmenn vilja útrætta all-an órætt úr landi okkara; tí hví skal hin minni maðurin verða skúgvður og stoytstur hagar og hagar. Tað má vera tungt fyri ein mann, sum hevur vágað liv og heilsu fyri at vinna nokur oyru at spara sær saman, so at hann kann byggja sær eina hús, at fáa tað at hoyra, at ífall hann ikki skrivur undir at taka ímóti 15 kr. av hundrad, so kann hann vænta sær einki at fáa.

Men teir sum kalla seg „Ar-beiðsmenn“ og ongatið hava stungið fingurinn í kalt vatn, teir fáa ikki, hvat ið javnaðarmenn skulu gera í Fóroyum. Jú, sann-liga her er nógv at gera. „Alt Finansvæsen krydser Politik, derfor maa det under Kontrol!“ Soleiðis segði harri Hugh Dal-ton. Tað batar einki at „Arbeids-maður“ roynir at bílla fólk inn, at bert vit fáa sjálvstýri, so vil alt koma av sær sjálvum. Nei, sanniliga alt vinnuliv hoyrir inn undir politikk, allur politikkur má gripa inn í vinnulivið og tí nyttar tað einki Fóroyingum at sita og toga í ta gomlu útslitnu harmonikuna, sum syngur: „Sjálvstýri, samband, sjálvstýri, samband . . . o. s. fr.“ — upp í saman. Hetta lagið er sungið nú í brátt ein mannsaldur. Okk-ara fiskimenn og arbeiðsmenn fara nú at troystlast av at hoyra hetta gamla lagið; tí tað hevur einki við vinnulivið at gera. Allur politikkur má snúva sum vinnu-livið serliga hjá okkum Fóroy-ingum, sum arbeida undir harð-ari korum enn nokur onnur tjóð í heiminum.

Næsta greinin á okkara stevnu-skrá er at arbeida fyri, at øll innangarsjórð verður fríðað, at jórðin gerst lættari at fáa til dyrkingar eins og at hon sum heild verður íbúgvvarnum til stórrí gugu og bala enn nú.

Henda greinin er ógviliga týðningarmikil. Latum okkum hugsað okkum, at ein traðar-maður vil gera eplini líðug so mikið tíðliga um várið, at hann kann fara burtur annaðhvørt til skips ella aðrastaðni. Hann fær ikki sett eplini niður fyrr enn seyðurin er koyrdur av bønnum. Skal so bóndin hava loyvi at lata seyðin liggja á troðni og volda, at maðurin annaðhvørt má liggja heima alt summarið og seta eplir niður ella hann fer burtur og eingi eplir setur niður. Eg rokni ikki slíkar menn sum kalla seg „Arbeidsmaður“ og ið ganga við flipp um hálsin sjeý dagar í hvørjari viku. Hjá slíkum monnum letur alt seg gera. Í nógvum bygdam er tað so vorðið, at um ein maður vil fáa sær eina troð, so fær hann onga ella hon verður so óhøgg-lig, at maðurin ikki kann tuka

uppá seg at dyrka troðna, og tó kunna góð lendi liggja ódyrkaði nærhendis bønnum. Spyrst tú, hví hesi lendi liggja í órokisskapi, fært tú tað svar, at bóndin skal hava hatta lendi sjálvur, ella hatta hava ognarmennirnir fingið ímóti teim traðum, sum teir fátæku hava fingið av kongsgóðsinum.

Mong, mong onnur mál eru enn, sum vit hava at arbeida fyri. Kanska komi eg aftur til ley seinri.

J. H. Danbjørg.

Tíðindi.

Tvoroyri.

Frá havnini:

Trolarin „Charles Doran“ frá Hull var inni her hin 10. febr. vegna ketulskaða.

Trolarin „Chrysolite“ kom inn hin 11. vegna skaða.

Hópur av trolarum og línubátum hava í seinastuni verið inni á firðinum fyri óveður.

Kolaneyð.

E/s. „Kongshaug“ úr Hauge-sund hevur í vikuni, ið fór, verið við 200 t av kóli til keyp-menninar. Tað torvaði, at kol kom. Í seinastuni hevur verið kolatrot í handlinum. Fólk var farið at tala um, at keypmenn-ir ikki hætti sær at bestilla kol meir tessvegna, at teir vóru bangnir fyri ikki at sleppa av við tað, nú kolagrevsturin her fór at byrja. Men tað mau fara at ganga nakrir mánaðir enn, innil stór nogd er brotin út úr Tvoroyra fjøllum.

Eingin fiskiskapur —

Óveður dag eftir dag í vikuvís. Fólk leingist nú eftir ferskum fiski.

Brendur í spælni av krútti.

Fyri nokrum døgum hendi á Tvoroyri eitt óhapp, ið lættliga kundi verið tveimum smá-dreingjum at livimeini: Kona Jóhann Johansen (Jóhann á Eiði) var farin orindi inn til skreddarin við tveimum av sínum børnum, dóttur og soni. Sonurin Otto, ið er 11 ár, hvarv frá mommuni og var farin oman í stóð at spæla. Hann og Jo-hannes hjá Hofgaard, ið eru á sama aldri, høvdu nakað av krútti, ið Jóanes sigur seg at hava fingið — funnið — á botu-num í einum útróðraskrini. Hetta krúttið vilda teir seta eld á. Tað miseyðnadið við fyrstu roynd — krúttið lá stroytt eftir eini hellu. So er tað, at Otto setur seg tætt við krúttið soleiðis, at hann hevur høvðið inn yvir tað, meðan hann roynir at festa í. Knappliga kemur eldur í, og flammann og krúttið fultur upp í andlitdið á tí neyðar dreingi. Húð, eygnalok og hár brennist. Jóanes stóð eisini tætt hjá og var eisini raktur av eldinum. Men við tað, at hann kundi leypa frá og tveita seg á sjógvn, slapp hann við, at bert hárið svidduð eitt sindur. Otto var illa farin. Hann varð alt fyri eitt leiddur til læknan. Leingi var hann sum blindur. Læknin ívaðist í, um sjónin var skald. Men nú sigst hann at vera fræg-ari og kunna siggja. Sjónin er so vónandi ikki skadd.

Ansvarhavandi blaðstýrari fyri Suðuroyar-síðuna: P. M. DAM